

ROTTERDAMSCH LLOYD

EGYPTE
CEYLON
SUMATRA
SINGAPORE
JAVA

J.G.S. ROVERS

LITH. EMRIK & BINGER, HAARLEM (HOLLAND)

Jos Rovers 'Rotterdamsche Lloyd Egypte Ceylon Sumatra Singapore Java' (circa 1925).

Volgende pagina's:

A.M. Cassandre

'Statendam' (1928).

Willem F. ten Broek

'Holland-Amerika Lijn

New York Wereld-

tentoonstelling' (1958).

Particuliere collecties.

Onder de indruk

Wat de uitvinding van steendruk teweegbracht

Tekst Marloes de Moor

Het Nederlands Steendrukmuseum, in Valkenswaard, onthult alles over lithografie (ofwel steendruk) én de gevolgen die deze ontdekking had voor bedrijven, consumenten en kunstenaars. 'De impact was enorm.'

Vanuit de hele wereld weten liefhebbers het Nederlands Steendrukmuseum te vinden: wekelijks komen vragen binnen over de steendruktechniek en de unieke collectie. Daarnaast laat het museum zien wat allemaal mogelijk is dankzij de steendruk en met welke steendrukpersen en benodigde hulpmiddelen in de 19de en 20ste eeuw gewerkt werd. Directeur Frank van Oortmessen en zijn team maken de bezoekers daar enthousiast voor. Schoolkinderen die aanvankelijk wat verveeld binnenstapten 'steendruk klinkt nu eenmaal niet zo vlot'- raken vaak al snel onder de indruk van de 'oude scanners' en 'printers voor reuzen'.

Niet alles was geschikt 'Breitner was duidelijk geen reclametekenaar'

Het verband tussen verleden en heden is nauw, volgens Van Oortmessen. 'We tonen bijvoorbeeld hoe vanuit steendruk de chip is ontstaan. Onze laatste klapper is een nieuwe ruimte met alles over fotolithografie. Je ziet daar goed dat de basis hetzelfde is gebleven en alleen de middelen veranderd zijn.' Alois Senefelder kan toen hij in 1798 de steendruk uitvond niet bevroed hebben wat zijn ontdekking teweeg zou brengen. 'De impact was enorm. Steendruk stelde tekenaars en drukkers in staat om snel veel en voordelig afdrukken te maken. Bovendien was het mogelijk dat in kleur te doen. Schoolplaten, atlanten, affiches, etiketten en spotprenten konden in grote oplagen worden gemaakt. Het straatbeeld veranderde spectaculair, het werd minder saai en kreeg plotseling kleur. Reclame en marketing ontwikkelden zich. Met behulp van etiketten en verpakkingen kon een eenvoudig zeepje

als luxe worden gepresenteerd.' De resultaten van die ontwikkeling zijn te zien in het museum, dat in 2000 werd opgericht door ingenieur Peter-Louis Vrijdag, die er zijn persoonlijke verzameling in onderbracht. De vaste collectie bestaat uit boeken, cartografie, reclameplaten, etiketten, speel- en ansichtkaarten, prenten en lithografie van bekende kunstenaars als Alphonse Mucha, Adolphe-Léon Willette, Kees van Dongen en Jan Sluijters. 'Topstukken zijn onder meer het bekende affiche van James Montgomery Flagg, *I want You for U.S. Army*, en Jan Toorops *Delftsche Slaolie* uit 1894.' Momenteel loopt de expositie *Mobiliteit in steendruk*, gemaakt in samenwerking met de ANWB en Van Sabben Poster Auctions. Affiches van nieuwe fenomenen als auto's, fietsen, stoomschepen, vliegtuigen en luchtballonnen werden vanaf eind 19de eeuw veelvuldig verspreid. 'Vooruitstrevende fabrikanten huurden kunstenaars in als Jules Chéret, Cassandre, Sluijters en Henri Pieck. Goedkoop was dat niet, maar de bedrijven die dat deden waren wel state-of-the-art.'

Niet elke kunstenaar was geschikt voor het werk. 'Toen Breitner werd uitgenodigd om wat te ontwerpen, kwam hij terug met twee trekpaarden op het strand. Hij was duidelijk geen reclametekenaar.' Wel kregen de kunstenaars veel vrijheid. Van Oortmessen wijst op het affiche van Cassandre uit 1928 voor de Statendam van de Holland-Amerika Lijn, een van de paradepaardjes van de expositie. 'Dit vinden we nu mooi, maar destijds waren mensen teleurgesteld; een derde van het affiche bestaat uit een groot zwart gat van een pijp op het schip. Was die kunstenaar soms gek geworden?' De affiches hebben hun aantrekkingskracht in al die jaren nooit verloren. 'Ze worden nog steeds verkocht en zijn eigenlijk nooit weggeweest.'

Nederlands Steendrukmuseum
Oranje Nassaustraat 8c
5554 AG Valkenswaard
+31 (0)40 204 98 41
www.steendrukmuseum.nl

Geopend van dinsdag t/m zondag van 13.00-17.00 uur. *Mobiliteit in steendruk* is te zien t/m 27 augustus 2017.

HOOFD-AGENTEN: **RUYS & CO**
ROTTERDAM-^s-GRAVENHAGE-AMSTERDAM-ANTWERPEN-BRUSSEL-MARSEILLE.

A. M. CASSANDRE 1928

FOR REAL COMFORT

NEW STATENDAM SPRING 1929
HOLLAND-AMERICA LINE

PRINTED IN HOLLAND

TEV BECKY 38

NEW YORK

WERELDTENTOONSTELLING
EXCURSIES PER

HOLLAND-AMERIKA LIJN

PRINTED IN THE NETHERLANDS

JOHN F. HENNINGSEN